

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною

діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту

Качмар О.В., Базіняк І.І., Дутчак О.І., Маланюк Т.З Шикеринець В.В.

Навчально-методичний посібник

«Історія видовищних мистецтв»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 028 Менеджмент соціокультурної діяльності
галузі знань 02 Культура і мистецтво

Івано-Франківськ – 2024 рік

УДК 7.03:79 (072)

Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол № 1 від 18 вересня 2024 р.

Розробники: Качмар О., Базіняк І., Дутчак О., Маланюк Т., Шикеринець В.

Рецензенти:

Романюк Л.Б, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії

Барило С.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та педагогічних інновацій

Навчально-методичний посібник адресований здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» I курсу денної та заочної форми навчання.

Пропонується структура і зміст навчальної дисципліни «Історія видовищних мистецтв». Виокремлено тематичні плани, зміст, типи семінарських занять, запропоновано завдання для самостійної роботи, основна і додаткова література, форми і зміст контролю, силабус до дисципліни, вміщено додатки у вигляді ілюстрацій до кожної теми.

© Качмар О.В., 2024
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Силабус
3. Тематичний план дисципліни
4. Теми і плани практичних занять
5. Індивідуальні завдання.
6. Орієнтовний пакет екзаменаційних тестових завдань
7. Додатки

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс «Історія видовищних мистецтв» покликаний сприяти збагаченню духовного світу студента, вихованню вміння бачити й розуміти твори мистецтва, сприймати художню культуру як невід'ємну частину загального розвитку і становлення компетентності сучасного фахівця. Такий результат можливий при міждисциплінарному вивченні дисциплін: «Організація івентивних заходів», «Педагогіка дозвілля», «Соціокультурна анімація» та ін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є - історія виникнення видовищних видів мистецтва як складової частини розвитку суспільства. Дисципліна присвячена вивченню та аналізу мистецько-видовищних форм, вивченню смислових ознак культури від античності до постмодерну, пропонується класифікація будується на принципах загальноісторичної динаміки візуальних модифікацій означених форм в умовах предметно-просторового середовища, сценічні форми, екранні форми, тілесність як соціокультурний прояв людського тіла, який під впливом різноманітних факторів може змінювати свої функції.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів комплексного уявлення про зміст та різновиди видовищних мистецтв, розуміння зв'язків історії мистецтва з соціумом, використовувати отримані теоретичні знання у процесі самостійної творчої діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення з видами видовищних мистецьких форм та їх науковим осмисленням, історія видовищних мистецтв від античних часів до сучасних форм : мистецько-видовищні форми ХХ ст.: акція, хепенінг, перформанс, опера, мюзикл, цирк. музичний відеокліп, відеогра. Видовищність проявляється сьогодні у тотальній театралізації самого життя, у зростанні експресивно-динамічної

складової мистецьких форм, які набувають мистецько-видовищних рис.

Через обмеженість в часі частина матеріалу може бути викладена у вигляді оглядових лекцій, які слугуватимуть основою для самостійного опрацювання студентами.

Практичні заняття передбачають самостійне поглиблене опрацювання студентами окремих важливих аспектів з історії видовищних мистецтв (узагальнено поданих в лекційному матеріалі), що полягають у детальнішому висвітленні й аналізі діяльності митців, їхнього безпосереднього внеску в розвиток мистецтва.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та
івентменеджменту

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Історія видовищних мистецтв

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*

Освітня програма «Менеджмент соціокультурної
діяльності»

Спеціальність 028_«Менеджмент соціокультурної
діяльності»

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні
кафедри Протокол № __

від _____ 2023 р

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія видовищних мистецтв
Викладач (-і)	док. філософ. наук, проф. Качмар О.В.
Контактний телефон викладача	0678829592
Е-mail викладача	oleksandra.kachmar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>6</u> кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційног онавчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни - історія виникнення видовищних видів мистецтва як складова частина розвитку суспільства</p> <p><i>Коротко особливості, зміст</i> Дисципліна присвячена вивченню та аналізу мистецько-видовищних форм, вивчаємо смислові ознаки культури від античності до постмодерну, пропонована класифікація будується на принципах загальноісторичної динаміки візуальних модифікацій означених форм в умовах предметно-просторового середовища, сценічні форми , екранні форми, тілесність як соціокультурний прояв людського тіла, який під впливом різноманітних факторів може змінювати свої функції</p>	

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є характеристика видовищних мистецьких форм та наукового доробку світових і українських вчених, присвячених їх вивченню.

Основними цілями вивчення дисципліни є ознайомлення з видами видовищних мистецьких форм та їх науковим осмисленням, історія видовищних мистецтв від античних часів до сучасних форм : мистецько-видовищні форми ХХ ст.: акція, хепеніг, перформанс, опера, мюзикл, цирк. музичний відеокліп, відеогра. Видовищність виявляється сьогодні у тотальній театралізації самого життя , у зростанні експресивно-динамічній складовій мистецьких форм, що набувають мистецько-видовищних рис.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК- здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері освіти та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК. 4 Загальна здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК.10 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

ЗК.15 Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо

ЗК.17 Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України

ЗК.18 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової діяльності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ФК.19 Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами

ФК. 26 Здатність діяти соціально відповідально

ФК.29 Здатність виявляти, використовувати, інтерпретувати, критично аналізувати джерела інформації в області менеджменту соціокультурної діяльності

ФК.30 Здатність розробляти та впроваджувати сучасні форми забезпечення соціокультурного партнерства

ФК.34 Здатність створювати соціокультурні послуги

Програмові результати навчання

ПР. 01 Визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності

ПР. 08 Визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів культурного життя

ПР. 10 Вивчати, узагальнювати, та адаптовувати найкращий досвід соціокультурної розбудови

ПР. 12 Формулювати, аргументувати професійні завдання

ПР. 14 Оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень

ПР. 17 Формувати професійні мережі, адвокації та лобіювати інтереси проєкту/сектору (галузі)

ПР. 18 Проявляти самостійність суджень та самокритичність у процесі дискусії

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30

семінарські заняття / практичні / лабораторні		36		
самостійна робота		114		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативни й / вибіркови й	
II	Менеджмент соціокультур ної діяльності	I	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Мистецтво - вид людської діяльності		2	2	8
Тема 2. Походження та становлення видовищ		2	2	8
Тема 3. Виникнення видовищ у епохах європейської історії		2	4	10
Тема 4. Мистецтво карнавалів		2	2	8
Тема 5. Видовищні види мистецтва епохи Відродження		2 2	2 2	8 8
Тема 6. Видовищні види мистецтва Новітнього				
часу		2	4	8
Тема 7. Видовищні види мистецтва XX ст		2	4	8

Тема 8. Музичні спектаклі: опера, оперета			
Тема 9. Балет як вища форма хореографії	2	2	8
Тема 10. Мюзикл, кабаре, шоу-програма, цирк	2	2	8
Тема 11. Сучасний стріт-арт	2	2	8
Тема 12. Екранні мистецькі форми	2	2	8
Тема 13-14. Авангардне мистецтво. Тілесні мистецько-видовищні форми	4	4	8
Тема 15. Театральне мистецтво, види театральних спектаклів	2	2	8
ЗАГ.: 180	30	36	114
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Накопичування балів під час вивчення дисципліни			
Загаль на систем	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Лекція	0	
	Семінарське заняття	40	
	Самостійна робота	5	

а оцінюван ня навчальн ої дисциплі ни	Індивідуальне завдання	5
	Екзамен	50
Вимоги до письмових робіт	<p style="text-align: center;"><i>Зазначити:</i> письмова контрольна чи домашня робота; структуру завдань і бали за кожне з них за кожну контрольну – 5б. терміни написання (для денної – на практичному занятті, для заочної – за 10 днів допочатку сесії) для заочної – форму – , друковану, електронний варіант</p>	
Семінарсь кі заняття	<p style="text-align: center;">Набрати 40 балів</p>	
Умови допуску до підсумкового контролю	<p style="text-align: center;">Виконані всі індивідуальні завдання , пройдені тестові контрольні завдання, активність на практичних заняттях, самостійна робота: презентація, додаткова інформація</p>	

<p>Підсумковий контроль</p>	<p><i>Зазначити:</i> <i>форму контролю</i> <i>екзамен</i> <i>форму задачі комбінована</i> <i>структуру білета і розподіл балів за завдання у білеті 3 питання : 2</i> <i>теоретичні – 40 бал</i> <i>практичне завдання : 10 балів</i></p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Письмові роботи:</p>	<p>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf</p>
<p>Академічна доброчесність</p>	<p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття. Положення про розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Нова редакція) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-OOP.pdf</p>
<p>Відвідування занять</p>	<p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття. Положення про розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському</p>

	національному університеті імені Василя Стефаника (Нова редакція) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-OOP.pdf
<u>Неформальна освіта:</u>	Неформальна освіта зараховується згідно - ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf

8. Рекомендована література

1. Боді-арт як форма мистецтва: історія у фотографіях <https://liza.ua/uk/lifestyle/self-development/bodi-art-kak-forma-iskusstva-istoriya-v-fotografiiyah>
2. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Науково-популярне видання. Серія «Мистецтво і культура». Загальна редакція Стівена Фарінга. Харків, 2021. 576 с.
3. Chang T.C. Writing on the Wall: Street Art in Graffiti-free Singapore / T.C. Chang // International Journal of Urban and Regional Research. 2019. Vol. 43(6). – P. 1046-1063. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12653>
4. Гаврилюк Б. Український мурал-арт у контексті світового мистецтва. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип. 37. С. 241-254.
5. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. *Науково-популярне видання. Серія «Мистецтво і культура»*. Харків. Vivat. 2021. 576с.
6. Личкова В.А. Некласична естетика в культурному просторі ХХ –поч. ХХІ століть: *монографія*. Київ: НАКККіМ. 2011. 224 с.
7. Морозова Ж.О. Мистецтво видовища як компонента масової української

- культури. *Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук.журнал*. Київ: Міленіум. 2009. №4. С.97-99.
- 8.Наумова Л.М. Видовище як культурний феномен. *Філософський аспект: дис. канд.філософ. наук: 09 .00.04*. Київ, 2004.198 с.
- 9.Поднос В. (2017). Мурали – втілення символічної влади для зміни образу міста / В. Поднос, М. Грищенко, І. Вербицький, І. Тищенко // *Mistosite*. – 2017. [Електронний ресурс]. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/muraly-vt%D1%96lennya-symvol%D1%96chnoyi-vlady-dlya-zm%D1%96ny-obrazu-m%D1%96sta>
- 10.Провотар Н. Вуличне мистецтво у міському просторі: розміщення та сприйняття у містах України. / Н. І. Провотар, Ю. А. Олішевська, К. В. Мезенцев, К. О. Кравченко // *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2021. – Вип. 55. – С. 216-231. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-55-16>
- 11.Публічна лекція Марини Абрамович на тему «Тіло художника.Публіка як тіло». URL; [http:// pinchukartcentre.org/ua/photo_and_video/video/31601/31803](http://pinchukartcentre.org/ua/photo_and_video/video/31601/31803).
- 12.Сартр Ж.П. Міф і реальність театру. READ .in.ua ./2009/03/18/953.
- 13.Станіславська К.І. Мистецькі форми сучасної видовищної культури: *навчальний посібник*. К.: Видавничий дім «Стилос». 2020. 208 с.
- 14.Станіславська Л. Тілесність як суттєва ознака мистецько-видовищних форм постмодернізму. *Проблеми сучасності: мистецтво, культура , педагогіка: зб.наук. праць*. Вип.17. Л: Вид: ЛДІКМ, 2011. С.193-199. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук.журнал*. Київ: Міленіум, 2010 .№3. С.108-114.
- 15.Станіславська К. Інтеграція візуального і видовищного у жанрі тотальної інсталяції (на прикладі творчості Іллі Кабакова)

16. Романів О.Я. Стріт-арт в туристичному просторі. Житомир. Географія та туризм. 2019. Вип. 54. – С. 41-49. <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2019.54.41-49>
17. Чайка І.Ю. Особливості ігрових проявів у життєдіяльності сучасного суспільства Грані. 2010. №2 (70) . С.139-149.
18. Чепелик О. В. Взаємодія архітектурних просторів, сучасного мистецтва та новітніх технологій , або Мультимедійна утопія. Київ: Хімджест, 2009. 272 с.
<https://lanmisto.gov.ua/2022/01/20/vulychni-instalyatsiyi-yak-vyd-suchasnogo-mystetstva-na-terytoriyi-lanovetskoyi-gromady/>
19. <https://vitatv.com.ua/kultura/emotsiyi-dlya-peremohy-u-nedilyu-teatr>

3. Тематичний план дисципліни

Тема 1: Мистецтво - вид людської діяльності

Мистецтво як суспільно-культурний феномен. Функції мистецтва.

Історія становлення мистецтва як науки. Періодизація й основні характеристики первісного мистецтва. Видовищні види мистецтва у давньоіндійській, давньоєгипетській і культурі Месопотамії. Виконавські види мистецтва (музика й театр) у китайській культурі.

Тема 2: Походження та становлення видовищ

Періодизація й соціально-економічні фактори розвитку мистецтва Античності. Вплив міфології на розвиток мистецтва Давньої Греції. Театральні практики середньовічної Європи. Карнавальна культура Середньовіччя. Українське мистецтво ренесансу. Новаторство у кіно й театрі (О.Довженко, Лесь Курбас). Особливості сучасних форм мистецтва. Кіномистецтво. Голлівудська кінопродукція як особливий вид мистецтва.

Тема 3 Використання видовищних мистецтв у соціокультурній діяльності.

Основні різновиди сучасного мистецтва. Соціокультурна діяльність з використанням бази видовищних мистецтв. Спроби поєднання різних форм видовищного та образотворчого мистецтва з метою активізації уваги та залучення глядачів до співучасті в творенні образу. Хеппенінг, перформанс. Мистецтво «гарячої хвилі» на Україні. Творчість А. Савадова, О. Голосія, О.Гнілицького. Єдність джерел народження циркового та театального мистецтв. Вплив ярмарковомайданних театрів на формування циркової пантоміми. Вплив мистецтва цирку на масову культуру сьогодення (артисти цирку та ілюзійністи на вулицях сучасних міст, виступи артистів на тематичних вечірках, реслінг-шоу тощо). Циркові шоу в парках атракціонів, на круїзних лайнерах, виступи артистів на відкритих сценах і святкових заходах в різних країнах світу як відображення народних гулянь, ярмарок тощо.

Історичний взаємозв'язок цирку та спорту. Сучасні жанри, в яких проводять творчі конкурси та змагання.

Тема 4: Видовищні види мистецтва від грецької драми до епохи

Відродження

Народні джерела театрального мистецтва. Виникнення грецької драми й театру з сільських свят на честь бога Діоніса. Міфологічні герої давньогрецьких трагедій. Театральна вистава в стародавній Греції. Архітектура давньогрецького театру. Глядачі. Театр стародавнього Риму. Панування церковного театру. Еволюція релігійної драми від літургії до містерії. Зростання міської (бюргерської) культури і розвиток міраклю, містерії, мораліте. Формування гуманістичного світогляду за доби Відродження. Два напрями у розвитку італійського театру: учено-гуманістичний і народний театри. Іспанський театр. Творчість У.Шекспіра – найвеличнішого драматурга доби Відродження. Узагальнення трагічного досвіду людства у великих трагедіях Шекспіра.

Провідні ідеї доби Просвітництва: боротьба за утвердження розуму, науки, культури, мрія про «царство розуму». Зародження в ХІХ ст. якісно нового в Західній Європі під знаком становлення капіталістичних відносин, напруженої боротьби ідеологічних, естетичних і театральних систем. Створення широкої мережі нових театрів. Народження унікального мистецького явища – театру корифеїв. Діяльність М.П.Старицького, І.К.Карпенка-Карого, М.К.Садовського... Діяльність провідних театрів України: ім.І.Франка в Києві, ім. М.Заньковецької у Львові, ім. Т.Шевченка у Харкові.

Тема 5: Циркове мистецтво та його розвиток від зародження до сучасних форм.

Джерела виникнення циркових жанрів. Елементи циркового мистецтва в народних обрядах та святкуваннях в Єгипті, Китаї, Індії, Персії. Циркові жанри в Стародавній Греції та Римі. Цирк гладіаторів. Програми іподромів і амфітеатрів

у Стародавньому Римі. Циркове мистецтво Стародавнього Китаю. Народні свята та обряди і використання в них елементів циркового мистецтва. Мистецтво канатохідців та їх виступи. Мистецтво гістріонів. Виступи гістріонів з тваринами. Придворні вистави у Візантії, демонстрація в них еквілібристики, акробатики. Перші професійні актори – скоморохи. Елементи циркового мистецтва в їх виставах Формування перших мандрівних звірників на початку XIX ст. Томас Батті – перший цирковий приборкувач, родоначальник жанру циркової дресури. Циркове мистецтво країн Європи XX – XXI ст. Циркове мистецтво США XX – XXI ст. Циркове мистецтво України XX – XXI ст. Державна циркова компанія України. Кращі номери та провідні артисти. Національний цирк України. Цирки України. Вплив мистецтва цирку на масову культуру сьогодення. Тема цирку у звуковому кіно. Образи циркових артистів у світовому кіно..

Тема 6: Хореографія та історія танцю як видовищного мистецтва.

Танцювальне мистецтво у період Античності. Містерії та релігійні танці Епохи Середньовіччя. Поява та розвиток придворних танців. Танцювальне мистецтво епохи Відродження. Придворні танці та перші балети. Розвиток та історія українського національного балету, а також російського балетного мистецтва. Танці періоду Класицизму. Танцювальне мистецтво епохи Просвітництва. Хореографічне мистецтво епохи Романтизму. Танець Нового часу.

Тема 7: Розвиток кіномистецтва і мультиплікації. Їх вплив на суспільство.

Кінематограф як особливий вид мистецтва. Передумови зародження кінематографа. Фотографія як чинник народження та становлення кінематографа. Кіноапарат братів Огюста і Луї Люм'єрів. Роль братів Люм'єрів у розвитку світового кінематографа. Голівуд періоду німого кіно. Виникнення жанрів у кіно. Початковий період розвитку кінематографа в Європі. Художні напрями в європейському кіно.

Соціальні функції кінематографа: пізнавальна, виховна, розважальна,

комунікативна, соціальнокритична, дослідницька, інформативна. Соціально-політична роль кіно в динаміці соціальних процесів. Кіновидовище і його вплив на масову свідомість. Піонери українського кіно. Винахід І. Тимченка.. Перші українські кінооператори. Кіноекранізації та кінотворчість корифеїв українського театру. Перші кіносеанси. Кінотеатри і кінопрокат. Формування кіноаудиторії. Освітній кінематограф. Хронікальні кінозйомки. Зародження ігрового кінематографу. Успіх українського кіно на міжнародних кінофестивалях. Мультиплікаційне кіно. Види мультиплікаційного кіно. Видатні режисери анімаційного фільму. Українська анімація.

Тема 8: Історія театру як видовищного мистецтва. Види театрального мистецтва.

Народні джерела театрального мистецтва. Виникнення грецької драми й театру з сільських свят на честь бога Діоніса. Міфологічні герої давньогрецьких трагедій. Театральна вистава в стародавній Греції. Архітектура давньогрецького театру. Глядачі. Театр стародавнього Риму. Панування церковного театру. Еволюція релігійної драми від літургії до містерії. Зростання міської (бюргерської) культури і розвиток міраклю, містерії, мораліте. Формування гуманістичного світогляду за доби Відродження. Два напрями у розвитку італійського театру: учено-гуманістичний і народний театри. Іспанський театр. Драматургія М.Сервантеса, Лопе де Вега, П. Кальдерона. Англійський театр. Творчість У.Шекспіра – найвеличнішого драматурга доби Відродження. Узагальнення трагічного досвіду людства у великих трагедіях Шекспіра. Провідні ідеї доби Просвітництва: боротьба за утвердження розуму, науки, культури, мрія про «царство розуму». Зародження в ХІХ ст. якісно нового театрального мистецтва в Західній Європі під знаком становлення капіталістичних відносин, напруженої боротьби ідеологічних, естетичних і театральних систем. Створення широкої мережі нових театрів. Народження радянської драматургії. Творчість драматургів, діяльність провідних режисерів, досягнення видатних акторів за часів радянської влади. Народження унікального

мистецького явища – театру корифеїв. Діяльність М.П.Старицького, І.К.Карпенка-Карого, М.К.Садовського. Розвиток українського театру за умов жорстоких репресій радянської влади проти національної культури. Перетворення драматичного мистецтва на додаток до пропагандистської машини. П'єси О.Корнійчука – основа репертуару українського театру. Боротьба кращих митців українського театру проти свавілля влади, їх прагнення зберегти традиції корифеїв. Діяльність провідних театрів України: ім.І.Франка в Києві, ім. М.Заньковецької у Львові, ім. Т.Шевченка у Харкові.

Тема 9: Циркове мистецтво та його розвиток від зародження до сучасних форм.

Джерела виникнення циркових жанрів. Елементи циркового мистецтва в народних обрядах та святкуваннях в Єгипті, Китаї, Індії, Персії. Циркові жанри в Стародавній Греції та Римі. Цирк гладіаторів. Програми іподромів і амфітеатрів у Стародавньому Римі. Циркове мистецтво Стародавнього Китаю. Народні свята та обряди і використання в них елементів циркового мистецтва. Мистецтво канатохідців та їх виступи. Придворні вистави у Візантії, демонстрація в них еквілібристики, акробатики. Школи верхової їзди і кінні балети. Перші професійні актори – скоморохи. Елементи циркового мистецтва в їх виставах. Томас Батті – перший цирковий приборкувач, родоначальник жанру циркової дресури. Циркове мистецтво країн Європи ХХ – ХХІ ст. Циркове мистецтво США ХХ – ХХІ ст. Циркове мистецтво країн Азії ХХ – ХХІ ст. Циркове мистецтво України ХХ – ХХІ ст. Державна циркова компанія України. Своєрідність програм. Кращі номери та провідні артисти. Національний цирк України. Цирки України. Дирекція пересувних циркових колективів України. Вплив мистецтва цирку на масову культуру сьогодення. Сторінки історії циркового мистецтва у світовій художній літературі. Тема цирку у звуковому кіно. Образи циркових артистів у світовому кіно. Фільми різних жанрів, сюжети яких взяті з цирку. Фільми, які вплинули на розвиток циркового мистецтва.

4. ТЕМИ І ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Мистецтво - вид людської діяльності

План

1. Мистецтво як суспільно-культурний феномен.
2. Функції мистецтва.
3. Виконавські види мистецтва (музика й театр) .

Тема 2. Походження та становлення видовищ

План

1. Видовище, мистецько-видовищні форми.
2. Театральні практики середньовічної Європи.
3. Містерії, міракли, мораліте

Тема 3. Виникнення видовищ у епохах європейської історії

План

1. Формування гуманістичного світогляду за доби Відродження.
2. Два напрями у розвитку італійського театру: гуманістичний і народний театри.
3. Провідні ідеї доби Просвітництва
4. Зародження в XIX ст. якісно нового театрального мистецтва в Західній Європі

Тема 4. Мистецтво карнавалів

План

- 1 Карнавальна культура Середньовіччя.
2. Літургійна драма.
3. Манестрелі, трувери і трубадори як носії культури
4. Роль блазнів у формуванні видовищної культури

Тема 7. Видовищні види мистецтва XX ст.

План

1. Модернізм.
2. Реалізм
3. Галузі сучасного мистецтва

Тема 8. Музичні спектаклі: опера, оперета

План

- 1.Музичний театральний жанр
- 2.Опера.Види оперних жанрів.
- 3.Оперета.
4. Мюзикл

Тема 9. Балет як вища форма хореографії

План

- 1.Балет- вид сценічного мистецтва.
- 2.Складові балету.
3. Класичний балет

Тема 10. Кабаре, шоу-програма, водевіль

План

1. Сучасні музично-сценічні жанри.
2. Кабаре-театр, історія жанру і вплив на культуру.
3. Шоу - видовищний вид мистецтва, вид шоу.

Тема 11. Сучасний стріт-арт

План

- 1.Вуличне мистецтво як культурний феномен
- 2.Графіті
- 3.Мурали.
- 4.Вулична інсталяція.

Тема 12. Екранні мистецькі форми

План

1. Передумови зародження кінематографа.
- 2.Екранна культура
- 3.Соціальні функції кінематографа
4. Художні напрями в європейському кіно.
- 5.Український кіноматограф

Тема 13-14. Авангардне мистецтво. Тілесні мистецько-видовищні форми

1. Ірраціоналізм як стрижень культурного розвитку ХІ Х-поч.ХХ ст
2. Неоромантизм

3. Авангардизм- художній напрям ХХст.
4. Тілесність як формотворчий принцип постмодерної образотворчостію
5. Інсталяція.
6. Перфоменс.
7. Флешмоб
8. Боді-арт

Тема 15.-16 Циркове мистецтво.

План

1. Джерела виникнення циркових жанрів.
2. Елементи циркового мистецтва в народних обрядах та святкуваннях
3. Елементи циркового мистецтва у виставах.
4. Формування перших мандрівних звірників на початку ХІХ ст.
5. Вплив мистецтва цирку на масову культуру сьогодення.
6. Циркове мистецтво країн Європи ХХ – ХХІ ст.
7. Тема цирку у звуковому кіно
8. Українське циркове мистецтво

5. Індивідуальні завдання

Театр і драма

1. Аналіз давньогрецького театру: дослідити особливості трагедії та комедії у Стародавній Греції (на основі творів Софокла, Евріпіда чи Арістофана).
2. Розвиток театру в Середньовіччі: дослідити містерії, міраклі та мораліте, їхній вплив на європейську культуру.
3. Італійська комедія дель арте: характеристика жанру, основні персонажі та їхній вплив на розвиток комедійних форм.
4. Епоха бароко і театр: особливості театрального мистецтва XVII століття у Франції, Англії та Іспанії.
5. Розвиток оперного мистецтва: дослідити виникнення та еволюцію опери, порівняти творчість Клаудіо Монтеверді та Ріхарда Вагнера.

Циркове мистецтво

6. Походження цирку: дослідити розвиток циркових видовищ від античності до сучасності.
7. Цирк XIX століття: порівняння класичного цирку Філіпа Астлі та мандрівних цирків США.
8. Вплив братів Запашних на циркове мистецтво: характеристика їхнього внеску у світовий цирк.
9. Сучасні циркові трупи: дослідити діяльність Cirque du Soleil як нової форми циркового мистецтва.
10. Акробатика та ілюзія: розвиток циркових жанрів у XX–XXI століттях.

Кіно і видовищні технології

11. Німе кіно та його еволюція: дослідити період німого кіно та творчість Чарлі Чапліна чи Сергія Ейзенштейна.
12. Голлівуд 1920–1950-х років: як створювалася "фабрика мрій" та які кінематографічні прийоми стали класикою.
13. Розвиток анімації: від перших експериментів до студій Disney і Pixar.
14. Роль спецефектів у видовищних мистецтвах: еволюція візуальних ефектів

від "Метрополіса" (1927) до сучасного CGI.

15. Кінофестивалі як форма мистецького видовища: аналіз Каннського кінофестивалю або "Оскара".

Вуличні видовища і перформанс

16. Карнавали як театралізовані видовища: аналіз традицій карнавалів у Венеції, Бразилії та Новому Орлеані.
17. Флешмоби та сучасні форми театру вуличного перформансу: дослідити феномен інтерактивного мистецтва у XXI столітті.
18. Історія пантоміми: розвиток жанру від давньогрецьких вистав до творчості Марселя Марсо.
19. Вплив світла і звуку на видовищні мистецтва: роль освітлення у виставах Вагнера та сучасних мультимедійних шоу.
20. Сучасний мюзикл як синтетичне мистецтво: аналіз історії бродвейських мюзиклів та їхнього впливу на популярну культуру.

Вимоги до письмової роботи

Виконання тестових завдань реферату необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни. У тестові завдання входять запитання за матеріалом, що поданий на лекціях.

Мета виконання реферату – отримання додаткових самостійних знань з предмету, які стануть доповнення до лекційного курсу.

Базова:

1. Білик Б.І., Горбань Ю.А., Калакура Я.С.. Історія української та зарубіжної культури. К., 2000.
2. Гречко В., Чорний І., Кушнерук., Режко В. Історія світового та українського мистецтва. К., 2000.
3. Історія світової культури. Гол.ред. Т.Л. Левчук. 2-ге видання. К., 2000.

4. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук. – К.: Факт, 2000. – 160 с.
5. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навчальний посібник. – Львів. Світоч. 2004.
6. Лужницький Г. Український театр: [наукові праці, статті, рецензії] / Г.Лужницький. // Зб. праць – Львів: ЛНУ. – Т.1. - 2004. – 344 с.
7. Лобас В.Х. Українська і зарубіжна художня культура. К., 2000.
8. Панфілова Т.О. Історія мистецтва: навчально-методичні рекомендації. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005.
9. Українське мистецтво у полікультурному просторі. За ред. О.П. Рудницької. К., 2000.

Допоміжна:

1. Андрющенко М.Ю. Іміджеві імперативи українського телебачення: Монографія. – К.: Щек, 2008. – 215 с. – Бібліогр.: с.199-215.
2. Баканурський А. Українська фольклорна драма. / А.Баканурський. – Одеса: ОГДНТ. – 1993. – 60 с.
3. Волошин І. Джерела народного театру на Україні / І.Волошин. – К.: Жовтень, 1960. – 384 с.
4. Гоян О.Я. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту: Підручник/ О.Я.Гоян. – 3-тє вид., допов. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 272 с

Інформаційні ресурси:

1. Історія світового мистецтва. URL: <http://www.worldarthistory.com/ua/>
2. Історія мистецтв. URL: <https://sites.google.com/site/istoriamistectv97/>
3. Мистецький арсенал. URL: <https://artarsenal.in.ua/uk/vystavka/chyste-mystetstvo/>
4. Художня культура. URL: <https://sites.google.com/site/hudoznakultura15/> 5. Державне агентство України з питань кіно URL: http://dergkino.gov.ua/ua/text/programm_projects.html
6. Національна Спілка кінематографістів України URL:

<http://www.ukrkino.com.ua/home/>

7. Українська Кіноасоціація (УКА) URL: <https://mpa.org.ua/>

8. Центральний державний архів кіно, фото та фонографічних матеріалів ім. Пшеничного URL: <https://tsdkffa.archives.gov.ua>

6. Тестові завдання з дисципліни «Історія видовищних мистецтв

1. Який термін позначає синтез різних видів мистецтва в одному видовищі?

- Монументалізм
- Синкретизм
- Натуралізм
- Мінімалізм

2. Який із жанрів належить до видовищної культури?

- Епос
- Лірична поезія
- Театр кабаре
- Байка

3. Яка країна є батьківщиною сучасного циркового мистецтва?

- Німеччина
- Франція
- Італія
- США

4. Що є основою перформенсу як мистецької форми?

- Статичні зображення
- Тіло виконавця
- Літературний текст
- Музичний супровід

5. Який термін описує інтерактивні форми мистецтва, що залучають глядача до дії?

- Авангардизм
- Постмодернізм
- Інтерактивність
- Класика

6. Який жанр є прикладом видовищної культури?

- Мюзикл
- Новела
- Пейзажний живопис
- Соціальна драма

7. Яке явище характерне для постмодернізму у видовищній культурі?

- Класицизм
- Іронія
- Раціоналізм
- Абсолютизм

8. Що з перерахованого є прикладом перформативного мистецтва?

- Живопис на полотні
- Вуличний театр
- Камерна музика
- Роман

9. Який жанр театру передбачає імпровізацію як основний засіб вираження?

- Опера
- Трагікомедія
- Комедія дель арте
- Драма

10. Що з наведеного є характерним для видовищ масової культури?

- Популяризація та розважальність
- Елітарність
- Академізм
- Мінімалізм

11. Який вид мистецтва найбільше використовує технології мультимедіа?

- Театр абсурду
- Відеоарт
- Скульптура
- Живопис

12. Що є основною характеристикою сучасного цифрового мистецтва? Ручна техніка

- Інтерактивність
- Літературність
- Ізольованість від аудиторії

13. Що з наведеного є прикладом видовищної культури у стилі постмодерн?

- Барокова опера
- Інсталяція
- Фреска
- Архітектура готики

14. Який термін позначає одночасне використання кількох видів мистецтва у шоу?

- Індивідуалізм
- Традиціоналізм
- Мультимедійність
- Універсалізм

15. Який вид сучасного мистецтва виник під впливом субкультур?

Класичний балет
Графіті
Симфонічна музика
Імпресіонізм

16. Який жанр видовищної культури вперше з'явився в США?

Вуличний театр
Бродвейський мюзикл
Комедія масок
Театр ляльок

17. Що є характерним для жанру цирку?

Вербальність
Акробатика
Літературність
Інтерактивні технології

18. Який із цих напрямків найчастіше використовує світлові ефекти?

Романтична драма
Шоу лазерів
Класичний живопис
Вокальні концерти

19. Що є основною метою мистецтва масової культури?

Розвага та комунікація
Освітній вплив
Критика соціальних норм
Вивчення філософських питань

20. Який жанр видовищної культури використовує пісні, діалоги та танці одночасно?

Опера
Драма
Мюзикл
Симфонія

21. Який напрямок мистецтва передбачає залучення аудиторії до створення твору?

Романтизм
Інтерактивне мистецтво
Експресіонізм
Натуралізм

22. Який із цих напрямків належить до експериментальних форм видовищної

культури?

Віденський балет

Відеоінсталяція

Готична архітектура

Оперета

23. Що є ключовим елементом вуличного перформансу?

Театральний текст

Спонтанність

Академічна постановка

Симфонічна музика

24. Який із жанрів найбільше вплинув на розвиток кіноіндустрії?

Живопис

Література

Театр

Музикл

25. Що є прикладом видовищної культури, що використовує архітектурний простір?

Скульптурний парк

Світлове шоу на будівлях

Текстильне мистецтво

Камерна музика

26. Який стиль видовищної культури асоціюється з використанням великих конструкцій і масових сцен?

Мінімалізм

Барокко

Ренесанс

Імпресіонізм

27. Що є характерним для сучасного танцю як форми видовищної культури?

Експериментальні рухи

Академічні пози

Симетрія

Жорсткі правила

28. Що найчастіше є основою для створення відеоарту?

Цифрові технології

Класичний живопис

Архітектура

Друкарство

29. Яке мистецтво найбільш поширене у вуличній культурі?

Живопис

Хіп-хоп танець

Камерна музика

Епічна драма

30. Яка особливість характерна для перформансу як жанру?

Академічність

Симетрія

Імпровізація

Архітектурна основа

31. Яка картина Рафаеля Санті вважається однією з найвідоміших у світовому мистецтві?

«Мона Ліза»

«Сікстинська мадонна»

«Створення Адама»

«Весна»

32. Хто є автором фрески «Таємна вечеря»?

Рафаель Санті

Сандро Боттічеллі

Мікеланджело Буонарроті

Леонардо да Вінчі

33. Що було ключовим у сценічних виставах епохи Відродження?

Статичність дії

Гармонія між текстом і візуальним образом

Перевага релігійної тематики

Відсутність сценічних декорацій

34. Яке нововведення внесла епоха Відродження в театральну архітектуру?

Купольні зали

Постійні театральні будівлі

Готичні вікна

Відкриті майданчики

35. Як називався італійський жанр видовищного мистецтва, що поєднував танець, пісню та гру?

Опера-буфа

Лірична драма

Інтермедія

Вертеп

36. Який письменник епохи Відродження значно вплинув на розвиток театру?

Данте Аліґ'єрі
Вільям Шекспір
Франческо Петрарка
Джованні Боккаччо

37. Що символізували маскаради в епоху Відродження?

Святкування життєвих радощів
Релігійну мораль
Політичну сатиру
Античні міфи

38. Який жанр театру був основним у період Відродження?

Фарс
Драма
Містерія
Пантоміма

39. Як називалися пересувні театральні трупи, що стали популярними в епоху Відродження?

Академії мистецтв
Комедіанти дель арте
Монастирські хори
Актори-моралісти

40. Який елемент видовищного мистецтва Відродження вперше набув системності?

Імпровізація
Сценічна декорація
Маски
Літургійні пісні

41. Що було характерним для вистав комедії дель арте?

Академічна підготовка
Імпровізація діалогів
Жорсткий сценарій
Симфонічний супровід

42. Який тип видовищного мистецтва був популярним при дворах монархів епохи Відродження?

Народні фарси

Балети та маскаради
Пантоміми
Містерії

43. Який жанр середньовічного мистецтва виник із народних ігор і розваг?

Балет
Ораторія
Фарс
Драма абсурду

44. Що було характерним для середньовічного карнавального костюма?

Лаконічність
Барвистість та гротеск
Відповідність моді
Суворі форми

45. Як називалися драматичні вистави, що поєднували релігійні та світські мотиви?

Симфонії
Романси
Міраклі
Новели

46. Який основний принцип був притаманний середньовічному карнавалу?

Догматизм
Раціоналізм
Інверсія соціальних ролей
Академічний підхід

47. Що стало основним спадком середньовічного карнавалу для сучасної культури?

Музичні композиції
Літературні твори
Ідея колективної участі у святі
Архітектурні стилі

48. Який жанр був особливо популярним у середньовічних містах?

Роман
Симфонія
Вуличний театр
Камерна опера

49. У якому місті проводиться найвідоміший карнавал у світі, що бере початок із

середньовічної традиції?

- Париж
- Мадрид
- Венеція
- Лондон

50. Який жанр був особливо популярним у середньовічних містах?

- Роман
- Симфонія
- Вуличний театр
- Камерна опера

51. У якому місті проводиться найвідоміший карнавал у світі, що бере початок із середньовічної традиції?

- Париж
- Мадрид
- Венеція
- Лондон

52. Яке значення мали карнавали в середньовічному суспільстві?

- Розрив із соціальними нормами
- Збереження класових бар'єрів
- Розвиток філософських ідей
- Укріплення релігійних традицій

53. Що було основним елементом середньовічних карнавалів?

- Маски та костюми
- Релігійні обряди
- Симфонічна музика
- Театральні вистави

54. Як називався жанр середньовічного театру, який відображав біблійні сюжети?

- Літургійна музика
- Трагікомедія
- Містерія
- Фарс

55. Яке мистецтво найбільш поширене у вуличній музичній культурі?

- Живопис
- Хіп-хоп танець
- Камерна музика
- Епічна драма

56. Яка особливість характерна для перформансу як жанру?

Академічність

Симетрія

Імпровізація

Архітектурна основа

«Історія видовищних мистецтв» – дисципліна, яка занурює студентів у спектр творчих надбань світової культурно-мистецької спадщини, сприяє всебічному розвитку творчої особистості, формує індивідуальне світобачення і сприйняття різних стилів та напрямків мистецтва.

Античний театр, театр Середньовіччя, Відродження, класицизму, Просвітництва, романтизму, XIX–XXI сторіч – це шлях розвитку, видозмін, трансформації унікального виду мистецтва.

При вивченні предмету акцентуємо увагу на основі мистецьких процесів як світового театру загалом, так і кожної країни зокрема, тісно пов'язуючи їх з історичними й соціальними аспектами.

Цікавими для пізнання є теоретичні, наукові дослідження і трактати – аналізи основних тенденцій розвитку мистецьких жанрів. Започатковані у Давній Греції філософом Аристотелем, вони знайшли своє продовження у теоретичних викладах Горація, Буало, Дідро, Лессінга, Дж. Стайна...

Навчально-методичний посібник, покликаний систематизувати знання, допоможе краще засвоїти пройдений матеріал, адже знання з історії розвитку видовищних мистецтв стануть однією із основ у теоретичній та практичній роботі студентів, майбутніх менеджерів соціокультурної сфери.

7. Додатки

Вступ

- Що таке видовищні мистецтва?
- Основні напрями: театр, цирк, танець, кіно, телебачення, перформанс
- Їхнє значення в культурі

-
-

Слайд 2: Античні витоки видовищ

- Давньогрецький театр (трагедія, комедія)
- Римські гладіаторські бої, пантоміма
- Масові видовища як частина політики та релігії

Слайд 3: Середньовічні видовища

- Церковні містерії
- Ярмаркові вистави, скоморохи
- Рицарські турніри та придворні забави

Слайд 5: Відродження та Бароко

- Розвиток класичного театру (Шекспір, Лопе де Вега, Мольєр)

- Балет як видовище при дворі (Людовік XIV)
- Опера та її театральні ефекти

Слайд 5: XIX століття – розквіт видовищних форм

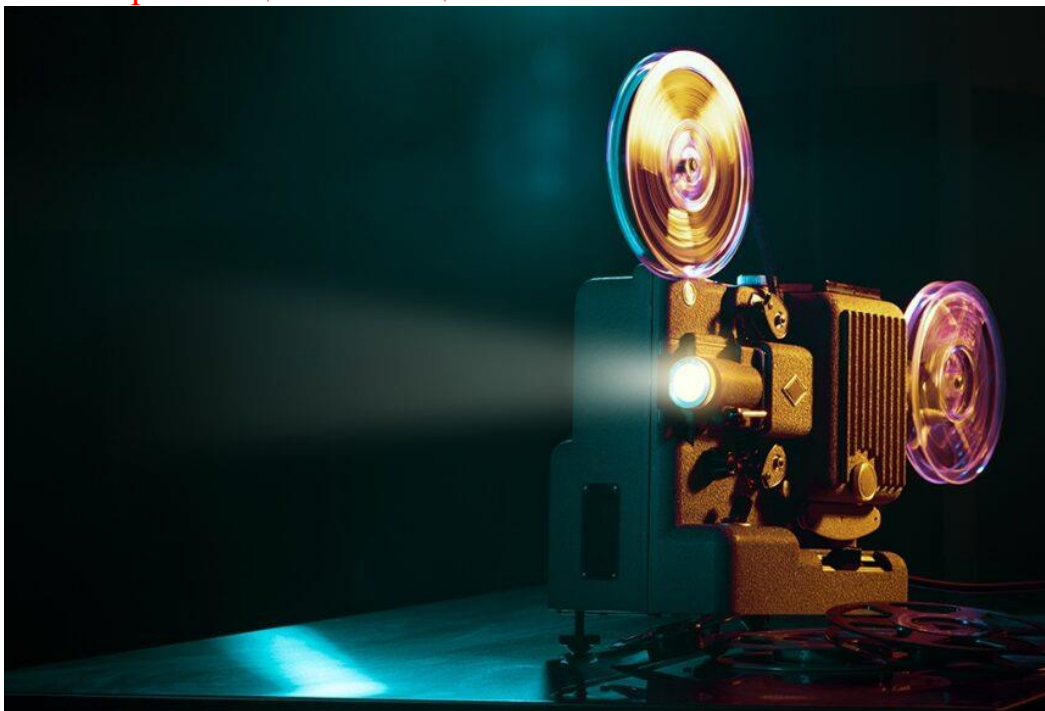
- Романтичний театр, мелодрами
- Цирк як масове видовище

-
- Початок епохи великих опер і балетів

Слайд 6: XX століття – нові технології у видовищах

- Кіно як революція в мистецтві

-
- Театр експериментів (Берто Бретон, Станіславський, Арто)
- Телебачення та його вплив на глядача

- https://uk.wikipedia.org/wiki/Німе_кіно

Слайд 7: Перформанс і мультимедіа

- Перформанс-арт у XX столітті (Марина Абрамович, Йозеф Бойс)

- Світлові шоу, голограми

-
- VR і AR у видовищних мистецтвах

Слайд 9: Сучасні тенденції

- Вплив цифрових технологій
- <https://thegadgetflow.com/portfolio/meta-quest-pro-vr-headset-blends-physical-digital-worlds-with-mixed-reality/>
- Фестивалі як видовище (Burning Man, Венеціанський карнавал)

- Віртуальні концерти та мистецтво у метавсесвіті

Слайд 10: Висновки

- Еволюція видовищ від ритуалу до мультимедійного шоу
- Технологічний прогрес і зміна сприйняття глядача
- Майбутнє видовищних мистецтв

Навчальне видання

КАЧМАР О.В.

«Історія видовищних мистецтв»

Навчально–методичний посібник

Загальні методичні вказівки щодо організації навчання і самостійної роботи

ВСТУП

«Історія видовищних мистецтв» – дисципліна, яка занурює студентів у спектр творчих надбань світової культурно-мистецької спадщини, сприяє всебічному розвитку творчої особистості, формує індивідуальне світобачення і сприйняття різних стилів та напрямків мистецтва.

Античний театр, театр Середньовіччя, Відродження, класицизму, Просвітництва, романтизму, ХІХ–ХХІ сторіч – це шлях розвитку, видозмін, трансформації унікального виду мистецтва.

При вивченні предмету акцентуємо увагу на основі мистецьких процесів як світового театру загалом, так і кожної країни зокрема, тісно пов'язуючи їх з історичними й соціальними аспектами.

Цікавими для пізнання є теоретичні, наукові дослідження і трактати – аналізи основних тенденцій розвитку мистецьких жанрів. Започатковані у Давній Греції філософом Аристотелем, вони знайшли своє продовження у теоретичних викладах Горація, Буало, Дідро, Лессінга, Дж. Стайна...

Методичні рекомендації – посібник, що систематизувавши знання, допоможе краще засвоїти пройдений матеріал, адже знання з історії розвитку видовищних мистецтв стануть однією із основ у теоретичній та практичній роботі студентів, майбутніх менеджерів соціокультурної сфери.

c.

1.